

**S. Kierkegaard, *Filosofické drobký aneb drobátka filosofie,*
Kapitola II, Bůh jako učitel a spasitel, s. 45-46.**

Z lásky se tedy musí Bůh na věky rozhodnout. Jako je jeho láska důvodem, musí též být cílem – vždyť by to byl protiklad, kdyby boží pohnutka a cíl sobě neodpovídaly. Láska platí záku a cílem musí být, aby byl získán. Teprve v lásce se rozdíl vyrovnávají, teprve v rovnosti a jednotě je porozumění; ale bez dokonalého porozumění není učitel Bohem, nemá-li se důvod hledat u žáka, že odmítl to, co mu bylo umožněno.

Tato láska je však od základu nešťastná; oba si jsou velmi nerovni a ona zdánlivě lehká věc, že se Bůh sám může k pochopení nabídnout, je velmi nesnadná, jinak by zmizela rozdílnost. Nespěchejme proto příliš; někomu může připadat, že mrháme časem, namísto abychom se dostali k rozhodnutí, ale těšme se, protože z toho ještě nevyplývá, že jsme úsilí promrhali.

Ve světě se už o nešťastné lásce namluvilo mnoho. Každý ví, co to znamená: milenci se nemohli dostat, a důvodů k tomu mohlo být velmi mnoho. Jiný druh nešťastné lásky je ten, o kterém hovoříme, a k němuž žádný pozemský vztah nemůže poskytnout dokonalou analogii; tu si však na chvíli dovolíme, i když to bude v nepatřičném myšlení a v pozemskosti. Neštěstí není v tom, že se milenci nemohli dostat, ale že si navzájem nerozuměli. Tento žal je nekonečně hlubší než o čem lidé mluví, neboť takové neštěstí zasahuje samo srdce lásky a na věky zraňuje; není jako neštěstí, jež zasáhne pouze vnějšek a časnost, jež jsou pro vznešeného jen jako žert nad tím, že se milenci za sebe nedostali. Onen nekonečně hlubší žal zasáhne podstatně toho, kdo z obou stojí výše, neboť jen on neshodu chápe. Vlastně náleží jedině a pouze Bohu, vždyť tu žádný lidský poměr nenabízí platnou analogii, i kdyby se k probuzení myslí a pro pochopení věcí božských dala naznačit.

Dejme tomu, že se jeden král zamiloval do obyčejné dívky. Možná, že už čtenář ztratil trpělivost, protože slyší, že to začíná jako pohádka a není tu nic systematického. Ó, vždyť se i vysoce

učený Polos začal nudit, protože Sókratés pořád jen mluvil o jídle a pití, o lékařích a takových hloupostech, o nichž se Polos sám vůbec nezmiňoval (srv. *Gorgiás*).⁷⁹⁾ Neměl však Sókratés tu výhodu, že on i všichni ostatní měli o tom od dětství patřičné znalosti? – a nebylo by záhodno – ale to už mou schopnost daleko přesahuje – abych pořád mohl zůstat u jídla a pití a nepotřeboval se dovolávat králů, jejichž myšlení se vždy nepodobá myšlení jiných, protože je královské! Snad se to dá odpustit, vždyť jsem jen básník, jenž se rozpomíná na Themistoklova⁸⁰⁾ krásná slova a hodlá rozvinout koberec řeči, aby se práce na něm neskryla a zase se nezavinula.

Dejme tedy tomu, že byl jednou jeden král, který se zamiloval do obyčejné dívky. Královo srdce nebylo nakaženo tou moudrostí, jež se veřejně hlásá, neznajíc potíže, jež rozum vynalezne k nachytání srdcí; jimi se zaměstnávají básníci, jejichž zaklínadla se považují za nezbytná. Jeho rozhodnutí se mohlo lehce naplnit, neboť každý státník se jeho hněvu bál a neodvážil se ani hlesnout. Každý cizí stát se třásl před jeho mocí a neměl odvalu, aby na jeho svatbu neposlal vyslance s blahopřáním, a žádný dvorský přísluhovač v prachu se ho neodvážil urazit, aby neriskoval, že přijde o hlavu. Naladme tedy harfu, ať se zahájí zpěvy básníků, ať nastane slavnost a láska ať slaví vítězství – vždyť bez konce je láska, spojí-li to; co je sobě rovné, ale vítězí, vyrovnává-li se v lásce to, co rovné není.

Tu se v králově duši probudí starost; koho to vůbec může napadnout než krále, jenž myslí královsky! S nikým o své starosti nemluví, protože kdyby to udivil, byl by mu každý dvorní šašek řekl: královská výsost, vždyť vůči tě dívce konáte dobrý skutek, za který vám celý život nebude moci dost děkovat! Tím by však vzbudil králův hněv, takže by ho dal za urážku majestátu vůči milované popravit, a mimo to by tím způsobil králi bolest. Osamocen skrývá ve svém srdci starost: zda takto dívku učiní šťastnou, zda bude dost statečná na to, aby králi nikdy nepřipomněla, na co on chce zapomenout, že je králem a ona bezvýznamnou dívkou. Kdyby se tato upomínka vracela a dívku od krále odvracela jako jiný vítaný nápadník, vlákala ji do uzavřenosti a utajované starosti, nebo zas

její duši minula, jako když jde přes hrob smrt,⁸¹⁾ kam by se pak poděla nádhera lásky? Pak by dívka byla šťastnější, kdyby zůstala nepoznána jako dřív, milována sobě rovným, chudá v prosté chýši, avšak volná v lásce, svobodná a ráno i večer plničká naděje. Jak bohatý nadbytek žalu tu uzrává, že téměř klesá pod tíhou jeho plodnosti a čeká na dobu žní, až králův úmysl z ní všechno sémě starostí vymlátí. Vždyť i kdyby se dívce líbilo, že je pouhým nic, krále by to uspokojit nemohlo, právě proto, že ji miloval, a protože to pro něho bylo těžší, aby se stal jejím dobrodincem, než aby o ní přišel. Co kdyby mu vůbec nebyla schopna porozumět – vždyť snižujeme-li věci lidské, mohli bychom též předpokládat rozdílnost ducha, který dorozumění znemožňuje – jak hluboký zármutek pak dříme v této nešťastné lásce, a kdo se odváží jej vyvolat? Žádný člověk jej nemůže mít rád; odkazují jej k Sókratovi nebo k tomu, co v ještě krásnějším smyslu dokáže udělat nerovně rovným.

Má-li rozhodující význam *okamžik* (a bez něho se vracíme k Sókratovi, i když se domníváme, že jdeme dál), nachází se učedník v nepravdě, ano, spočívá v ní vlastní vinou, ale přece je předmětem boží lásky, jež chce být jeho učitelkou; Bůh má na starosti, aby způsobil rovnost. Nemůže-li se jí dosáhnout, stane se láska nešťastnou a vyučování pozbyde významu, protože ke vzájemnému dorozumění nedošlo. Někdo si pomyslí, že to může být Bohu jedno, protože žáka nepotřebuje; zapomíná však, či správně řečeno, dokazuje tím, jak mnoho k pochopení chybí, a také zapomíná, že žáka miluje. A protože se tato královská bolest nalézá pouze v královské duši a spousta lidských jazyků ji vůbec nejmenuje, je zcela lidská řeč natolik sobecká, že o takové bolesti vůbec nemá tušení. Proto si ji Bůh vyhradil pro sebe, tuto prazvláštní starost; ví, že od sebe může žáka odradit a bez něho se obejít, a že se žák do ztracení propadá vlastní vinou a on ho může nechat padnout. Také ví, jak je skoro nemožné zachovat žákovu sebedůvěru na výši – bez ní totiž porozumění a rovnost mizí a láska se stává nešťastnou. Ten, kdo o této starosti nemá tušení, je duše bídná, vyražená jen jako groš, jenž nenese podobu ani královu, ani boží.⁸²⁾